

SSLC CLASS NOTES: PERMUTATION AND COMBINATION

ಅಧ್ಯಾಯ - 4
ಕ್ರಮಯೋಜನೆ
ಮತ್ತು
ವಿಕಲ್ಪ

Yakub koyyur

GHS Nada, Belthangady tq,D.K.-574214 Email: yhokkoila@gmail.com
Yakub koyyur, GHS Nada.Belthangady Taluk,D.K.-574214,Email:yhokkila@gmail.com

ಎಣಿಕೆಯ ಮೂಲತತ್ವ:

ಒಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು 'm' ವಿವಿಧ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮೊದಲನೇಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪುರಕವಾಗುವಂತೆ ಎರಡನೇ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು 'n,ವಿವಿಧ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದಾದರೆ, ಎರಡೂ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು, ಒಟ್ಟಾಗಿ (mxn) ವಿವಿಧ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದು.

ಅಭ್ಯಾಸ 4.1

1. ಅಂಕಿಗಳು ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗದಂತೆ 1, 2, 3, 4, 5, 6 ಅಂಕಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ 3-ಅಂಕಿಗಳ ಎಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದು?

ನೂರು	ಹತ್ತು	ಬಿಡಿ
4	5	6

ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಗಳು = $4 \times 5 \times 6 = 120$

[ವಿವರಣೆ:3- ಅಂಕಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬಿಡಿ,ಹತ್ತು ಮತ್ತು ನೂರರ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಭರ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕಿದೆ. ಒಟ್ಟು 6-ಅಂಕಿಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಮೊದಲಿಗೆ ಬಿಡಿಸ್ಥಾನವನ್ನು 6- ವಿಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೂ ಹತ್ತರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉಳಿದ 5 -ಅಂಕಿಗಳಿಂದ 5 -ವಿಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೂ ನೂರರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉಳಿದ 4 ಅಂಕಿಗಳಿಂದ 4-ವಿಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭರ್ತಿಗೊಳಿಸಬಹುದು.]

2. ಅಂಕಿಗಳು ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗದಂತೆ 3, 5, 7, 8, 9 ಅಂಕಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ , 3- ಅಂಕಿಗಳ ಎಷ್ಟು ಸಮಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದು?

ನೂರು	ಹತ್ತು	ಬಿಡಿ
3	4	1

ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಗಳು = $3 \times 4 \times 1 = 12$

[ವಿವರಣೆ: 3-ಅಂಕಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬಿಡಿ,ಹತ್ತು ಮತ್ತು ನೂರರ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಭರ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕಿದೆ. ಸಮ ಸಂಖ್ಯೆ ರಚಿಸಬೇಕಾದರೆ ಬಿಡಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಮಸಂಖ್ಯೆ ಇರಲೇಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ದತ್ತ ಅಂಕಿಗಳಲ್ಲಿ 1 -ಅಂಕಿ ಮಾತ್ರ ಸಮಸಂಖ್ಯೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದರಿಂದ ಮೊದಲು ಬಿಡಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು

ಭರ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದು. ಹಾಗೂ ಹತ್ತರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉಳಿದ 4 -ಅಂಕಿಗಳಿಂದ 4 -ವಿಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೂ ನೂರರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉಳಿದ 3 ಅಂಕಿಗಳಿಂದ 3-ವಿಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭರ್ತಿಗೊಳಿಸಬಹುದು.]

3. ಯಾವುದೇ ಅಕ್ಷರವು ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗದಂತೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವರ್ಣಮಾಲೆಯ ಮೊದಲ 10 ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ 3 ಅಕ್ಷರಗಳ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು (**letter code**) ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಬಹುದು?

10	9	8
----	---	---

ಒಟ್ಟು ಸಂಕೇತಗಳು = $10 \times 9 \times 8 = 720$

4. ಸಂಖ್ಯೆ 65ರಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಒಂದು ಸಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಾರಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ 0 ಯಿಂದ 9 ಅಂಕಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ 5 ಅಂಕಿಗಳ ಎಷ್ಟು ಟೆಲಿಫೋನ್ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದು?

1ನೇ ಸ್ಥಾನ	2ನೇ ಸ್ಥಾನ	3ನೇ ಸ್ಥಾನ	4ನೇ ಸ್ಥಾನ	5ನೇ ಸ್ಥಾನ
1	1	8	7	6

ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಗಳು = $1 \times 1 \times 8 \times 7 \times 6 = 336$

[ವಿವರಣೆ: 5-ಅಂಕಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ 6 ಮತ್ತು 2ನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ 5-ಇರಲೇಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು 1,1 ವಿಧದಲ್ಲಿ ಭರ್ತಿಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಉಳಿದ 8 -ಅಂಕಿಗಳಿಂದ 3ನೇ ಸ್ಥಾನವನ್ನು 8-ವಿಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ; 4ನೇ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉಳಿದ 7 ಅಂಕಿಗಳಿಂದ 7 ವಿಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೂ 5ನೇ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉಳಿದ 6 ಅಂಕಿಗಳಿಂದ 6-ವಿಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭರ್ತಿಗೊಳಿಸಬಹುದು.]

5. ಒಂದು ನಾಣ್ಯವನ್ನು 3 ಬಾರಿ ಚಿಮ್ಮಿದಾಗ, ಬರುವ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

1ನೇ ಬಾರಿ	2ನೇ ಬಾರಿ	3ನೇ ಬಾರಿ
2	2	2

ಒಟ್ಟು ಫಲಿತಾಂಶಗಳು = $2 \times 2 \times 2 = 8$

[ವಿವರಣೆ: ಪ್ರತಿ ಬಾರಿ ಚಿಮ್ಮಿದಾಗಲೂ ಶಿರ ಅಥವಾ ಪುಚ್ಚ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುವ ಎರಡು ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿರುತ್ತವೆ.]

6. ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ 5 ಬಾವುಟಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಎರಡು ಬಾವುಟಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಜ್ಞೆಯಲ್ಲೂ, ಒಂದರ ಕೆಳಗೊಂದು ಬಾವುಟ ಬರುವಂತೆ, ಎಷ್ಟು ವಿಭಿನ್ನ ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬಹುದು?

1ನೇ ಬಾವುಟ	2ನೇ ಬಾವುಟ
5	4

ಒಟ್ಟು ಸಂಜ್ಞೆಗಳು = $5 \times 4 = 20$

ಕ್ರಮಯೋಜನೆ: ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜೋಡನೆ ಮಾಡುವುದು.

ವಿಕಲ್ಪ: ವಸ್ತುಗಳ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದು.

ಅಭ್ಯಾಸ 4.2

1. ಕ್ರಮಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ವಿಕಲ್ಪಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ವಿಕಲ್ಪಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ.
  1. 12 ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿರುವ ಗುಂಪಿನಿಂದ 5 ಸದಸ್ಯರ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಆರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.-ವಿಕಲ್ಪ
  2. ಐದು ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಒಂದು ಕಪಾಟಿನಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.
ಕ್ರಮಯೋಜನೆ
  3. 8 ಕುರ್ಚಿಗಳಲ್ಲಿ 8 ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.- ಕ್ರಮಯೋಜನೆ
  4. 7 ಸದಸ್ಯರಿರುವ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯಿಂದ, ಒಬ್ಬ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಒಬ್ಬ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು ಮತ್ತು ಒಬ್ಬ ಖಜಾಂಚಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.- ಕ್ರಮಯೋಜನೆ
  5. ಮಕ್ಕಳ ಉಡುಪಿನ ಅಂಗಡಿಯ ಮಾಲಿಕರ ಬಳಿ 10 ವಿವಿಧ ಡಿಸೈನ್ ನ ಫ್ರಾಕ್ ಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 3 ಫ್ರಾಕ್ ಗಳನ್ನು ಅಂಗಡಿಯ ಮುಂದಿನ ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.
ಕ್ರಮಯೋಜನೆ
  6. 'ARITHMETIC' ಈ ಪದದ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ 3 ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ಪದವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.
ಕ್ರಮಯೋಜನೆ
  7. 12 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಮೊದಲ 2 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಖಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಉಳಿದವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ 8ನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. - ವಿಕಲ್ಪ

8. ಒಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ 5 ಕಪ್ಪು 7ಬಿಳಿ ಚೆಂಡುಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಿಂದ 2 ಕಪ್ಪು ಮತ್ತು 1 ಬಿಳಿ ಇರುವಂತೆ 3 ಚೆಂಡುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ.- ವಿಕಲ್ಪ
9. 1, 3, 5, 7, 9 ಅಂಕಗಳಿಂದ, ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗದಂತೆ 3-ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.- ಕ್ರಮಯೋಜನೆ
10. ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಕೀಲಿ ರಿಂಗಿನಲ್ಲಿ ಐದು ಕೀಲಿಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.- ಕ್ರಮಯೋಜನೆ
11. ಒಂದು ಸಮತಲದಲ್ಲಿ 7 ಬಿಂದುಗಳಿವೆ ಹಾಗೂ ಯಾವುದೇ 3 ಬಿಂದುಗಳು ರೇಖಾಗತ ವಾಗಿಲ್ಲ. 3 ರೇಖಾಗತವಲ್ಲದ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ತ್ರಿಭುಜಗಳನ್ನು ಎಳೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ವಿಕಲ್ಪ
- 12.10 ಆಟಿಕೆ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಹಂಚಬೇಕಾಗಿದೆ.- ವಿಕಲ್ಪ

ಕ್ರಮಯೋಜನೆ:

ಒಟ್ಟು ವಸ್ತುಗಳು $-n$ ಒಟ್ಟು ಸ್ಥಾನಗಳು $-r \Rightarrow nP_r$

1	2	3	4		r-2	r-1	r
$n-(1-1)$	$n-(2-1)$	$n-(3-1)$	$n-(4-1)$		$n-(r-2-1)$	$n-(r-1-1)$	$n-(r-1)$
n	$n-1$	$n-2$	$n-3$		$n-r+3$	$n-r+2$	$n-r+1$
$r = n$ ಆಗಿದ್ದಾಗ							
n	$n-1$	$n-2$	$n-3$		$n-n+3$	$n-n+2$	$n-n+1$
n	$n-1$	$n-2$	$n-3$		3	2	1

ಶ್ರೇಣಿಲಬ್ಧ ಸಂಕೇತ:

$$n! = n(n-1)(n-2)(n-3) \dots -3 \times 2 \times 1$$

$$\text{ಉದಾ: } 5! = 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1$$

$$4! = 4 \times 3 \times 2 \times 1$$

$$3! = 3 \times 2 \times 1$$

$$2! = 2 \times 1$$

$$1! = 1$$

$$0! = 1$$

ಅಭ್ಯಾಸ 4.3

1. ಕೆಳಗಿನ ಗುಣಲಬ್ಧಗಳನ್ನು ಶ್ರೇಣಿಲಬ್ಧ ರೂಪಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿ.

(i). $1 \times 2 \times 3 \times 4 \times 5 \times 6 \times 7 = 7!$

(ii). $18 \times 17 \times \dots \times 3 \times 2 \times 1 = 18!$

(iii). $6 \times 7 \times 8 \times 9 = \frac{9!}{5!}$

(iv). $2 \times 4 \times 6 \times 8 = (2 \times 1)(2 \times 2)(2 \times 3)(2 \times 4) = 16 \times 4!$

2. ಇವುಗಳ ಬೆಲೆ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

(i). $6! = 6 \times 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1 = 720$

(ii). $9! = 9 \times 8 \times 7 \times 6 \times 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1 = 3,62,880$

(iii). $8! - 5! = 8 \times 7 \times 6 \times 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1 - 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1$
 $= 40320 - 120$

= 40200

(iv). $\frac{7!}{5!} = \frac{7 \times 6 \times 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1}{5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1} = 7 \times 6 = 42$

(v). $\frac{12!}{(9!)(3!)} = \frac{12 \times 11 \times 10 \times 9 \times 8 \times 7 \times 6 \times 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1}{9 \times 8 \times 7 \times 6 \times 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1 \times 3 \times 2 \times 1} = \frac{12 \times 11 \times 10}{3 \times 2 \times 1} =$
 $\frac{2 \times 11 \times 10}{3 \times 2 \times 1} = 220$

(vi). $\frac{30!}{28!} = \frac{30 \times 29 \times 28!}{28!} = 30 \times 29 = 870$

3. $n=15$ ಮತ್ತು $r = 2$ ಆದಾಗ

(i). $\frac{n!}{(n-r)!}$

$= \frac{15!}{(15-2)!}$

$= \frac{15!}{13!} = \frac{15 \times 14 \times 13!}{13!} = 5 \times 14 = 210$

$$\begin{aligned}
& \text{(ii). } \frac{n!}{(n-r)!r!} \\
& = \frac{15!}{(15-2)2!} \\
& = \frac{15!}{13!2!} \\
& = \frac{15 \times 14 \times 13!}{13!2!} \\
& = \frac{15 \times 14}{2 \times 1} = 15 \times 7 = 105
\end{aligned}$$

---

4. 4!, 5!, 6! ರ ಲ.ಸಾ.ಅ.ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

$$4! = 4 \times 3 \times 2 \times 1$$

$$5! = 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1$$

$$6! = 6 \times 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1$$

$$\text{ಲ.ಸಾ.ಅ} = 6 \times 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1 = 720$$

5. (i). $(n+1)! = 12(n-1)!$ ಆದರೆ 'n' ನ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

$$(n+1)! = 12(n-1)!$$

$$\Rightarrow \frac{(n+1)!}{(n-1)!} = 12$$

$$\Rightarrow \frac{(n+1)n(n-1)!}{(n-1)!} = 12$$

$$\Rightarrow (n+1)n = 12$$

$$\Rightarrow (3+1)3 = 12$$

$$\Rightarrow \mathbf{n = 3}$$

---

nP_r ಸೂತ್ರವನ್ನು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಸುವುದು:

$$nP_r = n(n-1)(n-2)(n-3) \dots (n-r+3)(n-r+2)(n-r+1)$$

$$\Rightarrow nP_r = \frac{[n(n-1)(n-2)(n-3) \dots (n-r+3)(n-r+2)(n-r+1)][(n-r)(n-r-1)(n-r-2) \dots 3 \times 2 \times 1]}{(n-r)(n-r-1)(n-r-2) \dots 3 \times 2 \times 1}$$

$$\Rightarrow nP_r = \frac{n!}{(n-r)!} \quad [r < 0 \leq n]$$

nP_0	1
nP_n	$n!$
nP_1	n

ಅಭ್ಯಾಸ - 4.4

1. ಇವುಗಳ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

(i). $12P_4$

$$nP_r = \frac{n!}{(n-r)!}$$

$$12P_4 = \frac{12!}{(12-4)!}$$

$$12P_4 = \frac{12!}{8!}$$

$$12P_4 = \frac{12 \times 11 \times 10 \times 9 \times 8!}{8!}$$

$$12P_4 = 12 \times 11 \times 10 \times 9$$

$$12P_4 = 11,880$$

(ii). $75P_2$

$$nP_r = \frac{n!}{(n-r)!}$$

$$75P_2 = \frac{75!}{(75-2)!}$$

$$75P_4 = \frac{75!}{73!}$$

$$75P_2 = \frac{75 \times 74 \times 73!}{73!}$$

$$75P_2 = 75 \times 74$$

$$75P_2 = 5,550$$

(iii). $8P_8$

$$nP_n = n!$$

$$8P_8 = 8!$$

$$8P_8 = 40,320$$

(iv). $15P_1$

$$nP_1 = n$$

$$15P_1 = 15$$

$$15P_1 = 11,880$$

(v). $38P_0$

$$nP_0 = 1$$

$$30P_0 = 1$$

---

2. (i). $nP_4 = 20nP_2$ ಆದರೆ 'n'ನ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

$$nP_4 = 20nP_2$$

$$nP_r = \frac{n!}{(n-r)!}$$

$$\Rightarrow n(n-1)(n-2)(n-3) = 20 n(n-1)$$

$$\Rightarrow (n-2)(n-3) = 20$$

$$\Rightarrow (7-2)(7-3) = 20 \quad [\because 5 \times 4 = 20]$$

$$\Rightarrow n = 7$$

(ii). $5P_r = 2 \cdot 6P_{r-1}$

$${}^n P_r = \frac{n!}{(n-r)!}$$

$$5P_r = 2 \cdot 6P_{r-1}$$

$$\Rightarrow \frac{5!}{(5-r)!} = 2 \cdot \frac{6!}{[6-(r-1)]!}$$

$$\Rightarrow \frac{5!}{(5-r)!} = 2 \cdot \frac{6 \times 5!}{[6-r+1]!}$$

$$\Rightarrow \frac{5!}{(5-r)!} = 2 \cdot \frac{6 \times 5!}{(7-r)!}$$

$$\Rightarrow \frac{5!}{(5-r)!} = 2 \cdot \frac{6 \times 5!}{(7-r)(6-r)(5-r)!}$$

$$\Rightarrow 1 = 2 \cdot \frac{6}{(7-r)(6-r)}$$

$$\Rightarrow (7-r)(6-r) = 2 \times 6$$

$$\Rightarrow (7-r)(6-r) = 12$$

$$\Rightarrow (7-3)(6-3) = 12 \quad [\because 4 \times 3 = 12]$$

$$\Rightarrow r = 3$$

3. ${}^n P_4 : {}^n P_5 = 1:2$ ಆದರೆ 'n'ನ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

$${}^n P_4 : {}^n P_5 = 1:2$$

$$\Rightarrow \frac{{}^n P_4}{{}^n P_5} = \frac{1}{2}$$

$$\Rightarrow \frac{n(n-1)(n-2)(n-3)}{n(n-1)(n-2)(n-3)(n-4)} = \frac{1}{2}$$

$$\Rightarrow \frac{1}{(n-4)} = \frac{1}{2}$$

$$\Rightarrow 2 = (n-4)$$

$$\Rightarrow n = 6$$

$$\begin{aligned}
 4. \quad & 9P_5 + 5 \cdot 9P_4 = 10P_r \\
 & \Rightarrow 9 \times 8 \times 7 \times 6 \times 5 + 5(9 \times 8 \times 7 \times 6) = 10P_r \\
 & \Rightarrow 9 \times 8 \times 7 \times 6 \times 5 + 9 \times 8 \times 7 \times 6 \times 5 = 10P_r \\
 & \Rightarrow 2(9 \times 8 \times 7 \times 6 \times 5) = 10P_r \\
 & \Rightarrow 9 \times 8 \times 7 \times 6 \times 10 = 10P_r \quad [\because 5 \times 2 = 10] \\
 & \Rightarrow 10 \times 9 \times 8 \times 7 \times 6 = 10P_5 \quad [\because 5 \text{ ಪದಗಳಿವೆ}] \\
 & \Rightarrow r = 5
 \end{aligned}$$

ಅಭ್ಯಾಸ 4.5

1. "JOULE" ಎಂಬ ಪದದ ಎಲ್ಲಾ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಒಂದು ಬಾರಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಶಬ್ದಾರ್ಥ ಹೊಮ್ಮುವಂತೆ ಅಥವಾ ಹೊಮ್ಮದಿರುವಂತೆ ಎಷ್ಟು ಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದು?

$$n P_r = \frac{n!}{(n-r)!}$$

$$n = 5, r = 5$$

$$5 P_5 = \frac{5!}{(5-5)!} = 5! = 5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1 = 120$$

2. 5 ಪುರುಷರು ಮತ್ತು 4 ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಒಂದು ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಮಸಂಖ್ಯೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಎಷ್ಟು ಕ್ರಮಯೋಜನೆಗಳು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ?

1	2	3	4	5	6	7	8	9
ಪುರುಷ	ಮಹಿಳೆ	ಪುರುಷ	ಮಹಿಳೆ	ಪುರುಷ	ಮಹಿಳೆ	ಪುರುಷ	ಮಹಿಳೆ	ಪುರುಷ

ಪುರುಷರನ್ನು 1,3,5,7,9 ಈ 5- ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ 5-ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಬಹುದು.

$$\Rightarrow 5 P_5 \text{ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಬಹುದು}$$

ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು 2,4,6,8- ಈ 4-ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ 4-ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಬಹುದು

$$\Rightarrow 4 P_4 \text{ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಬಹುದು.}$$

∴ ಎಣಿಕೆಯ ಮೂಲತತ್ವದ ಪ್ರಕಾರ ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು $5P_5 \times 4P_4$ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಬಹುದು.

$$\begin{aligned} 5P_5 \times 4P_4 \\ nP_n &= n! \\ \Rightarrow 5P_5 \times 4P_4 &= 5! \times 4! \\ &= 120 \times 24 \\ &= \mathbf{2880} \end{aligned}$$

3. ಎಲ್ಲಾ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು 6 ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು 6 ಬಾವಿಗಳಿಂದ ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಸೆದಬಹುದು?

6 ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು 6 ಬಾವಿಗಳಿಂದ $6P_6$ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಸೆದಬಹುದು.

$$\begin{aligned} nP_n &= n! \\ \Rightarrow 6P_6 &= 6! \\ &= 720 \end{aligned}$$

4. ಒಂದು ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ 8 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಮೂರು ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಹುದು?

8 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮೊದಲ 3 ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ವಿಧಗಳು - $8P_3$

$$\begin{aligned} nP_r &= \frac{n!}{(n-r)!} \\ \Rightarrow 8P_3 &= \frac{8!}{(8-3)!} \\ \Rightarrow 8P_3 &= \frac{8!}{5!} \\ \Rightarrow 8P_3 &= 8 \times 7 \times 6 \\ &= \mathbf{336} \end{aligned}$$

5. 2-ಅಂಕಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

ಒಟ್ಟು ಅಂಕಿಗಳು: 1,2,3,4,5,6,7,8,9,0

ಮೊದಲು ಹತ್ತರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು '0.ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ 9 ಅಂಕಗಳಿಂದ 9 ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಭರ್ತಿಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ಬಿಡಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉಳಿದ 9 ಅಂಕಗಳು ಹಾಗೂ ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಹತ್ತರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನೂ ಬಳಸಿ ಒಟ್ಟು 10 ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಭರ್ತಿಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ಹತ್ತು	ಬಿಡಿ
9	10

∴ ಒಟ್ಟು 2- ಅಂಕಿಯ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು = $9 \times 10 = 90$

6. ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗದಂತೆ 1, 2, 3, 7, 8, 9 ಅಂಕಗಳಿಂದ 4 – ಅಂಕಿಯ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಬಹುದು? ಅವುಗಳಲ್ಲಿ,

(a) 6000ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಎಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿರುತ್ತವೆ?

(b) ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಮಸಂಖ್ಯೆಗಳಿರುತ್ತವೆ?

(c) ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಗಳು 7ರಿಂದ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ?

(a).

ಸಾವಿರ	ನೂರು	ಹತ್ತು	ಬಿಡಿ
$3P_1$	$5P_1$	$4P_1$	$3P_3$
3	5	4	3
$3 \times 5 \times 4 \times 3 = 180$			

[ಇಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯೆ 6000ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಾವಿರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು

1,2, ಮತ್ತು 3 ಈ ಅಂಕಗಳಿಂದ 3-ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭರ್ತಿಗೊಳಿಸಬಹುದು]

(b)

ಸಾವಿರ	ನೂರು	ಹತ್ತು	ಬಿಡಿ
$3P_1$	$4P_1$	$5P_1$	$2P_1$
3	4	5	2
$3 \times 4 \times 5 \times 2 = 120$			

[ಇಲ್ಲಿ ಸಮಸಂಖ್ಯೆ ಇರಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬಿಡಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು 2,8 ಈ ಅಂಕಿಗಳಿಂದ
2- ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭರ್ತಿಗೊಳಿಸಬಹುದು]

(c)

ಸಾವಿರ	ನೂರು	ಹತ್ತು	ಬಿಡಿ
$3P_1$	$4P_1$	$5P_1$	$1P_1$
3	4	5	1
$3 \times 4 \times 5 \times 1 = 60$			

[ಇಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯೆ 7 ರಿಂದ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬಿಡಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು 7 ಈ
ಅಂಕಿಯಿಂದ 1-ವಿಧದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭರ್ತಿಗೊಳಿಸಬಹುದು]

7. ಎರಡು ನಗರಗಳ ನಡುವೆ 15 ಬಸ್ಸುಗಳು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಒಂದು ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಟು, ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದ ಬಸ್ಸನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಬೇರೆ ಬಸ್ಸಿನಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಬಹುದಾದ ವಿಧಗಳೆಷ್ಟು?

ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ನಗರ

ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು	ನಗರದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಲು
$15P_1$	$14P_1$
15	14

∴ ಒಟ್ಟು ಹಿಂತಿರುಗಬಹುದಾದ ವಿಧಗಳು = $15 \times 14 = 210$

ವಿಕಲ್ಪಗಳು

n' ವಿಭಿನ್ನವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಒಮ್ಮೆಗೆ r' ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಆರಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ವಿಕಲ್ಪಗಳು

$${}^n C_r = \frac{n!}{(n-r)!r!}$$

${}^n C_r$	$\frac{{}^n P_r}{r!}$	${}^5 C_3$	$\frac{{}^5 P_3}{3!}$
${}^n C_0$	1	${}^5 C_0$	1
${}^n C_1$	n	${}^5 C_1$	5
${}^n C_n$	1	${}^5 C_5$	1
${}^n C_r$	${}^n C_{n-r}$	${}^5 C_3$	${}^5 C_2$

ಅಭ್ಯಾಸ 4.6

1. ಇವುಗಳ ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

(i) ${}^{10} C_3$

$${}^n C_r = \frac{n!}{(n-r)!r!}$$

$${}^{10} C_3 = \frac{10!}{(10-3)!3!}$$

$${}^{10} C_3 = \frac{10!}{7!3!}$$

$${}^{10} C_3 = \frac{10 \times 9 \times 8}{3 \times 2 \times 1}$$

$${}^{10} C_3 = 10 \times 3 \times 4$$

$${}^{10} C_3 = 120$$

(ii) ${}^{60}C_{60}$

$${}^nC_n = 1$$

$${}^{60}C_{60} = 1$$

(iii) ${}^{100}C_{97}$

$${}^nC_r = \frac{n!}{(n-r)!r!}$$

$${}^{100}C_{97} = {}^{100}C_3 = \frac{100 \times 99 \times 98}{3 \times 2 \times 1}$$

$${}^{100}C_{97} = 100 \times 33 \times 49$$

$${}^{100}C_{97} = 1,61,700$$

---

2. (i). ${}^nC_4 = {}^nC_7$ ಆದರೆ 'n'ನ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

$${}^nC_r = {}^nC_{n-r}$$

$$\Rightarrow r = n - r$$

$$\Rightarrow 4 = n - 7$$

$$\Rightarrow n = 11$$

(ii). $nP_r = 840$, ${}^nC_r = 35$ ಆದರೆ 'n'ನ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

$${}^nC_r \cdot r! = nP_r$$

$$35 \cdot r! = 840$$

$$r! = \frac{840}{35}$$

$$r! = 24$$

$$r! = 4!$$

$$\therefore r = 4$$

---

3. $2{}^nC_3 : {}^nC_3 = 11:1$ ಆದರೆ 'n'ನ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

$$\Rightarrow \frac{2n(2n-1)(2n-2)}{6} : \frac{n(n-1)(n-2)}{6} = 11:1$$

$$\Rightarrow \frac{4n(2n-1)(n-1)}{6} : \frac{n(n-1)(n-2)}{6} = 11:1$$

$$\Rightarrow \frac{4(2n-1)}{6} : \frac{(n-2)}{6} = 11:1$$

$$\begin{aligned} & \Rightarrow \frac{\frac{2(2n-1)}{3}}{(n-2)} = \frac{11}{1} \\ & \Rightarrow \frac{2(2n-1)}{3} \times \frac{6}{(n-2)} = \frac{11}{1} \\ & \Rightarrow \frac{4(2n-1)}{(n-2)} = \frac{11}{1} \\ & \Rightarrow 4(2n-1) = 11(n-2) \\ & \Rightarrow 8n-4 = 11n-22 \\ & \Rightarrow 18 = 3n \\ & \Rightarrow n = 6 \end{aligned}$$

4. ತಾಳೆ ನೋಡಿ $8C_4 + 8C_5 = 9C_4$

$$nC_r = \frac{n!}{(n-r)!r!}$$

$$\text{LHS } 8C_4 = \frac{8!}{(8-4)!4!}$$

$$8C_4 = \frac{8!}{4!4!}$$

$$8C_4 = \frac{8 \times 7 \times 6 \times 5}{4 \times 3 \times 2 \times 1}$$

$$8C_4 = 7 \times 2 \times 5$$

$$8C_4 = 70$$

$$8C_5 = \frac{8!}{(8-5)!5!}$$

$$8C_5 = \frac{8!}{3!5!}$$

$$8C_5 = \frac{8 \times 7 \times 6}{6}$$

$$8C_5 = 56$$

$$\therefore \text{LHS} = 70 + 56 = 126$$

$$\text{RHS} = 9C_4$$

$$9C_4 = \frac{9!}{(9-4)!4!}$$

$$9C_4 = \frac{9!}{5!4!}$$

$${}^9C_4 = \frac{9 \times 8 \times 7 \times 6}{24}$$

$${}^9C_4 = 9 \times 7 \times 2$$

$$\text{RHS } {}^9C_4 = 126$$

$$\therefore \text{LHS} = \text{RHS}$$

5. $\frac{{}^nC_r}{{}^{n-1}C_{r-1}} = \frac{n}{r}$ ಎಂದು ಸಾಧಿಸಿ, ಇಲ್ಲಿ $1 < r \leq n$

$${}^nC_r = \frac{n(n-1)!}{(n-r)!r(r-1)!}$$

$$\Rightarrow {}^nC_r = \frac{n}{r} \cdot \frac{(n-1)!}{(n-r)!(r-1)!}$$

$${}^{n-1}C_{r-1} = \frac{(n-1)!}{(n-r)(r-1)!}$$

$$\frac{{}^nC_r}{{}^{n-1}C_{r-1}} = \frac{\frac{n}{r} \cdot \frac{(n-1)!}{(n-r)!(r-1)!}}{\frac{(n-1)!}{(n-r)(r-1)!}}$$

$$\frac{{}^nC_r}{{}^{n-1}C_{r-1}} = \frac{n}{r} \cdot \frac{(n-1)!}{(n-r)!(r-1)!} \times \frac{(n-r)(r-1)!}{(n-1)!}$$

$$\Rightarrow \frac{{}^nC_r}{{}^{n-1}C_{r-1}} = \frac{n}{r}$$

ಅಭ್ಯಾಸ 4.7

1. 7 ವ್ಯಂಜನಗಳು ಮತ್ತು 4 ಸ್ವರಗಳಿಂದ. 3 ವ್ಯಂಜನಗಳು ಮತ್ತು 2 ಸ್ವರಗಳಿರುವ ಎಷ್ಟು ಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದು?

7 ವ್ಯಂಜನಗಳಿಂದ 3 ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಆರಿಸುವುದು - ${}^7C_3$

$${}^nC_r = \frac{n!}{(n-r)!r!}$$

$${}^7C_3 = \frac{7!}{(7-3)!3!} = \frac{7 \times 6 \times 5}{3!} = 7 \times 5 = 35$$

4 ಸ್ವರಗಳಿಂದ 2 ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಆರಿಸುವುದು - $4C_2$

$$4C_2 = \frac{4!}{(4-2)!2!} = \frac{4 \times 3}{2!} = 6$$

ಆರಿಸಿದ 3 ವ್ಯಂಜನಗಳು ಮತ್ತು 2 ಸ್ವರಗಳಿಂದ ರಚಿಸಬಹುದಾದ ಒಟ್ಟು ಪದಗಳು

$$= 7C_3 \times 4C_2 \times 5!$$

$$= 35 \times 6 \times 120$$

$$= \mathbf{25,200}$$

2. 10 ಜನರ ಗುಂಪಿನಿಂದ, 5 ಜನ ಕ್ರೀಡಾಪಟುಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬಹುದು?

$$10C_5 = \frac{10!}{(10-5)!5!}$$

$$10C_5 = \frac{10!}{5!5!}$$

$$10C_5 = \frac{10 \times 9 \times 8 \times 7 \times 6}{5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1}$$

$$10C_5 = 2 \times 9 \times 7 \times 2$$

$$10C_5 = 252$$

3. 17 ಆಟಗಾರರಲ್ಲಿ, 5 ಜನ ಆಟಗಾರರು ಬೌಲರ್ ಗಳಾಗಿದ್ದು, ಇವರಿಂದ 11 ಜನರಿರುವ ಒಂದು ಕ್ರಿಕೆಟ್ ತಂಡವನ್ನು ಪ್ರತಿ ತಂಡದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಬೌಲರ್ ಗಳಿರುವಂತೆ ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬಹುದು?

11 ಮಂದಿ ಆಟಗಾರರಲ್ಲಿ 2 ಮಂದಿ ಬೌಲರ್ ಇರಬೇಕಾದರೆ, 5 ಮಂದಿ ಬೌಲರ್ ಗಳಿಂದ 2 ಮಂದಿಯನ್ನು ಆರಿಸಬೇಕು

ಆರಿಸುವ ಒಟ್ಟು ವಿಧಗಳು - $5C_2$

$$nC_r = \frac{n!}{(n-r)!r!}$$

$${}^5C_2 = \frac{5!}{3!2!} = \frac{5 \times 4}{2} = 10$$

ಉಳಿದ ಆಟಗಾರರನ್ನು 12 ಮಂದಿಯಿಂದ ಆರಿಸಬೇಕು

$$\text{ಆರಿಸುವ ವಿಧಗಳು} = {}^{12}C_9$$

$${}^{12}C_9 = \frac{12!}{3!9!} = \frac{12 \times 11 \times 10}{6} = 2 \times 11 \times 10 = 220$$

$$\begin{aligned} \therefore \text{ಕ್ರಿಕೆಟ್ ತಂಡವನ್ನು ಆರಿಸುವ ಒಟ್ಟು ವಿಧಗಳು} &= {}^5C_2 \times {}^{12}C_9 \\ &= 10 \times 220 \\ &= \mathbf{2,200} \end{aligned}$$

4. ವೃತ್ತದ ಮೇಲಿನ 8 ಬಿಂದುಗಳಿಂದ ಎಷ್ಟು

(i) ಸರಳ ರೇಖೆಗಳನ್ನು (ii) ತ್ರಿಭುಜಗಳನ್ನು ಎಳೆಯಬಹುದು?

(i) 8 ಬಿಂದುಗಳಿಂದ ಎಳೆಯಬಹುದಾದ ಸರಳರೇಖೆಗಳು- ${}^8C_2$

$${}^nC_r = \frac{n!}{(n-r)!r!}$$

$${}^8C_2 = \frac{8!}{6!2!} = \frac{8 \times 7}{2} = 28$$

(ii) 8 ಬಿಂದುಗಳಿಂದ ಎಳೆಯಬಹುದಾದ ತ್ರಿಭುಜಗಳು- ${}^8C_3$

$${}^nC_n = \frac{n!}{(n-r)!r!}$$

$${}^8C_3 = \frac{8!}{5!3!} = \frac{8 \times 7 \times 6}{6} = 56$$

5. ಕೆಳಗಿನ ಬಹುಭುಜಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕರ್ಣಗಳನ್ನು ಎಳೆಯಬಹುದು?

(i) ದಶಭುಜಾಕೃತಿ (ii) ವಿಂಶತಿಭುಜಾಕೃತಿ

ಒಂದು ಬಹು ಭುಜಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಎಳೆಯಬಹುದಾದ ಕರ್ಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ = $nC_2 - n$

(i) ದಶಭುಜಾಕೃತಿ ಎಳೆಯಬಹುದಾದ ಕರ್ಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ = $10C_2 - 10$

$$nC_n = \frac{n!}{(n-r)!r!}$$

$$10C_2 - 10 = \frac{10!}{8!2!} - 10 = \frac{10 \times 9}{2} - 10 = 45 - 10 = 35$$

(ii) ವಿಂಶತಿಭುಜಾಕೃತಿ ಎಳೆಯಬಹುದಾದ ಕರ್ಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ = $20C_2 - 20$

$$nC_n = \frac{n!}{(n-r)!r!}$$

$$20C_2 - 20 = \frac{20!}{18!2!} - 20 = \frac{20 \times 19}{2} - 20 = 190 - 20 = 170$$

6. ಒಂದು ಬಹುಭುಜಾಕೃತಿಯು 44 ಕರ್ಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದರ ಬಾಹುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

$$\text{ಕರ್ಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ} = nC_2 - n$$

$$44 = nC_2 - n$$

$$nC_n = \frac{n!}{(n-r)!r!}$$

$$44 = nC_2 - n$$

$$\Rightarrow 44 = \frac{n(n-1)}{2} - n$$

$$\Rightarrow 44 = \frac{n(n-1) - 2n}{2}$$

$$\Rightarrow 88 = n(n-1) - 2n$$

$$\Rightarrow 88 = n^2 - n - 2n$$

$$\Rightarrow 88 = n^2 - 3n$$

$$\Rightarrow 88 = n(n-3)$$

$$\Rightarrow 88 = 11(11 - 3) \quad [\because 11 \times 8 = 88]$$

$$\Rightarrow n = 11$$

7. ಒಂದು ಶಾಲೆಯ ಪ್ರತಿ ಕೆಲಸದ ದಿನದಲ್ಲಿ 6 ಅವಧಿ(Period)ಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ವಿಷಯವು ಕನಿಷ್ಠ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಬರುವಂತೆ 6 ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಬಹುದು?

6 ವಿಷಯಗಳು 6 ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಜೋಡಿಸಬಹುದಾದ ವಿಧಗಳು- $6P_6$

$$nP_n = n!$$

$$6P_6 = 6!$$

$$6P_6 = 720$$

8. 6 ಪುರುಷರು ಮತ್ತು 4 ಮಹಿಳೆಯರಿಂದ 5ಜನರ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

(i) ಕನಿಷ್ಠ 2 ಮಹಿಳೆಯಿರುವಂತೆ

(ii) ಗರಿಷ್ಠ 2 ಮಹಿಳೆಯಿರುವಂತೆ ಎಷ್ಟು ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದು?

(i). 6 ಪುರುಷರು ಮತ್ತು 4 ಮಹಿಳೆಯರಿಂದ ಕನಿಷ್ಠ 2 ಮಹಿಳೆಯಿರುವಂತೆ 5 ಜನರ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸುವ ವಿಧಗಳು

$$6C_3 \times 4C_2 + 6C_2 \times 4C_3 + 6C_1 \times 4C_4$$

[$\because$ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ 2 ಮಹಿಳೆಯಿರಬೇಕು. ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆ 2,3, ಅಥವಾ 4 ಇರಬಹುದು. ಉಳಿದ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಪುರುಷರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು]

$$nC_n = \frac{n!}{(n-r)!r!}$$

$$6C_3 \times 4C_2 + 6C_2 \times 4C_3 + 6C_1 \times 4C_4$$

$$6C_3 = \frac{6!}{(6-3)!3!} = \frac{6!}{3!3!} = \frac{6 \times 5 \times 4}{6} = 20$$

$$4C_2 = \frac{4!}{(4-2)!2!} = \frac{4!}{2!2!} = \frac{4 \times 3}{2} = 6$$

$$6C_2 = \frac{6!}{(6-2)!2!} = \frac{6!}{4!2!} = \frac{6 \times 5}{2} = 15$$

$${}^4C_3 = \frac{4!}{(4-3)!3!} = \frac{4!}{1!3!} = \frac{4}{1} = 4$$

$${}^6C_1 = \frac{6!}{(6-1)!1!} = \frac{6!}{5!1!} = \frac{6}{1} = 6$$

$${}^4C_4 = 1$$

$$\Rightarrow {}^6C_3 \times {}^4C_2 + {}^6C_2 \times {}^4C_3 + {}^6C_1 \times {}^4C_4 = 20 \times 6 + 15 \times 4 + 6 \times 1$$

$$= 120 + 60 + 6$$

$$= 186$$

(ii). 6 ಪುರುಷರು ಮತ್ತು 4 ಮಹಳೆಯರಿಂದ ಗರಿಷ್ಠ 2 ಮಹಿಳೆಯರಿರುವಂತೆ 5 ಜನರ

ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸುವ ವಿಧಗಳು

$${}^6C_5 \times {}^4C_0 + {}^6C_4 \times {}^4C_1 + {}^6C_2 \times {}^4C_2$$

[∵ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಠ 2 ಮಹಿಳೆಯರಿರಬೇಕು. ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆ 0,1,ಅಥವಾ 2

ಇರಬಹುದು. ಉಳಿದ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಪುರುಷರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು]

$${}^nC_n = \frac{n!}{(n-r)!r!}$$

$${}^6C_5 \times {}^4C_0 + {}^6C_4 \times {}^4C_1 + {}^6C_2 \times {}^4C_2$$

$${}^6C_5 = \frac{6!}{(6-5)!5!} = \frac{6!}{1!5!} = \frac{6}{1} = 6$$

$${}^4C_0 = 1$$

$${}^6C_4 = \frac{6!}{(6-4)!4!} = \frac{6!}{2!4!} = \frac{6 \times 5}{2} = 15$$

$${}^4C_1 = \frac{4!}{(4-1)!1!} = \frac{4!}{3!1!} = 4$$

$${}^6C_2 = \frac{6!}{(6-2)!2!} = \frac{6!}{4!2!} = \frac{6 \times 5}{2} = 15$$

$${}^4C_2 = \frac{4!}{(4-2)!2!} = \frac{4!}{2!2!} = \frac{4 \times 3}{2} = 6$$

$$\Rightarrow {}^6C_5 \times {}^4C_0 + {}^6C_4 \times {}^4C_1 + {}^6C_2 \times {}^4C_2 = 6 \times 1 + 15 \times 4 + 15 \times 6$$

$$= 6 + 60 + 90$$

= 156

9. 11 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಒಂದು ಕ್ರೀಡಾ ತಂಡವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ 8 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರೆ, 9ನೇ ತರಗತಿಯಿಂದ ಕನಿಷ್ಠ 5 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು 10ನೇ ತರಗತಿಯಿಂದ ಕನಿಷ್ಠ 5 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿರುವಂತೆ ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ತಂಡವನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದು?

9ನೇ ತರಗತಿಯಿಂದ ಕನಿಷ್ಠ 5 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು 10ನೇ ತರಗತಿಯಿಂದ ಕನಿಷ್ಠ 5 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿರುವಂತೆ 11 ಮಂದಿಯ ತಂಡ ರಚಿಸಬಹುದಾದ ವಿಧಗಳು-

$$8C_6 \times 8C_5 + 8C_5 \times 8C_6$$

$${}^nC_n = \frac{n!}{(n-r)!r!}$$

$$8C_6 \times 8C_5 + 8C_5 \times 8C_6$$

$$8C_6 = \frac{8!}{(8-6)!6!} = \frac{8!}{2!6!} = \frac{8 \times 7}{2} = 28$$

$$8C_5 = \frac{8!}{(8-5)!5!} = \frac{8!}{3!5!} = \frac{8 \times 7 \times 6}{6} = 56$$

$$\Rightarrow 8C_6 \times 8C_5 + 8C_5 \times 8C_6 = 28 \times 56 + 56 \times 28$$

$$= 1568 + 1568$$

$$= 3,136$$

10. 12 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಗುಂಪಿನಿಂದ 8 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ 3 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಅಥವಾ ಯಾರೂ ಭಾಗವಹಿಸದಂತೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. 8 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬಹುದು?

12 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಗುಂಪಿನಿಂದ 8 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಆರಿಸುವಾಗ 3 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಇರುವಂತೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಗಳು ${}^3C_1 \times {}^9C_7$

12 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಗುಂಪಿನಿಂದ 8 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಆರಿಸುವಾಗ 3 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಿರುವಂತೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಗಳು ${}^3C_0 \times {}^9C_8$

$\therefore$ 12 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ 8 ಮಂದಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಒಟ್ಟು ವಿಧಗಳು

$${}^3C_1 \times {}^9C_7 + {}^3C_0 \times {}^9C_8$$

$${}^nC_n = \frac{n!}{(n-r)!r!}$$

$${}^3C_1 = 3 \quad [\because {}^nC_1 = n]$$

$${}^9C_7 = \frac{9!}{(9-7)!7!} = \frac{9!}{2!7!} = \frac{9 \times 8}{2} = 36$$

$${}^3C_0 = 1 \quad [\because {}^nC_0 = 1]$$

$${}^9C_8 = 9 \quad [\because {}^9C_8 = {}^9C_1 = 9]$$

$$\Rightarrow {}^3C_1 \times {}^9C_7 + {}^3C_0 \times {}^9C_8 = 3 \times 36 + 1 \times 9$$

$$= 108 + 9$$

$$= 117$$